

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 406

Globalizacja – gra z dodatnim czy ujemnym wynikiem?

Redaktorzy naukowci
Małgorzata Domiter
Bogusława Drelich-Skulska
Wawrzyniec Michalczyk

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redakcja wydawnicza: Aleksandra Śliwka
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Beata Mazur
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-543-8

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
53-345 Wrocław, ul. Komandorska 118/120
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp.....	9
------------	---

Część 1. Międzynarodowe przepływy towarów, usług i kapitałów w dobie procesów globalizacji

Dominika Brzęczek-Nester: Polski eksport w latach 1999-2014 – kluczowe tendencje w ujęciach ilościowym, branżowym i geograficznym	15
Agnieszka Hajdukiewicz: Transatlantyckie Partnerstwo Handlowo-Inwestycyjne jako szansa rozwoju eksportu polskich towarów	28
Dorota Agata Jarema: Stosunki handlowe pomiędzy Unią Europejską i Chińską Republiką Ludową po 2001 roku	43
Artur Klimek: Small and medium sized enterprises in international trade: the case of Central and Eastern European countries.....	54
Jan Rymarczyk: Eksport jako forma internacjonalizacji KGHM Polska Miedź S.A.	70
Joanna Skrzypczyńska: Chiny w WTO	86
Marta Wincewicz-Bosy: Wpływ wybranych czynników społecznych na międzynarodowy łańcuch dostaw zwierząt przeznaczenia rzeźnego	93
Wojciech Zysk: Międzynarodowe obroty usługowe w latach 2004-2013	103
Magdalena Myszkowska: Miejsce krajów najsłabiej rozwiniętych w międzynarodowym handlu usługami.....	115
Michał Brzozowski, Paweł Śliwiński, Grzegorz Tchorek: Integracja podejścia makroekonomicznego i portfelowego w analizie czynników determinujących przepływy kapitału międzynarodowego.....	127
Justyna Majchrzak-Lepczyk: Rola branży e-commerce w rozwoju rynku powierzchni magazynowych	140

Część 2. Ugrupowania integracyjne, gospodarki narodowe i inni gracze wobec wyzwania integracyjnego

Eric Ambukita: Francja i Afryka: nowa era współpracy gospodarczej	153
Anna Chrzęściewska: Charakterystyka polityki społecznej Meksyku na tle procesów globalizacji	165
Małgorzata Dziembała: Polityka na rzecz wspierania innowacyjności w krajach BRICS na przykładzie Republiki Południowej Afryki	174

Sławomir Wyciślak: Korporacje transnarodowe w warunkach złożoności	186
Anna Janiszewska: Polityka społeczna w krajach europejskich jako odpowiedź na zachodzące zmiany demograficzne	197
Zdzisław W. Puślecki: Unia Europejska wobec bezpieczeństwa ekonomicznego w warunkach globalizacji	210
Katarzyna Żukrowska: Napięcia w sąsiedztwie UE jako czynnik stymulujący zmiany	221

Część 3. Polska w globalnej gospodarce – wybrane problemy

Jarosław Brach: Polski sektor międzynarodowego drogowego transportu ładunków – historia, sytuacja obecna oraz perspektywy i możliwości rozwoju w przyszłości	243
Dorota Jankowska, Agnieszka Majka: Zmiany na rynku pracy w Polsce na tle przemian zachodzących w krajach UE	268
Bogdan Buczkowski, Agnieszka Kłysik-Uryszek, Aneta Kuna-Marszałek: Polish OFDI – scale, structure and trends	279
Agnieszka Piasecka-Głuszak: Główne przesłanki i napotymane bariery we wdrożeniu <i>kaizen</i> w przedsiębiorstwach na rynku polskim	289
Eugeniusz M. Pluciński: Istota bezpieczeństwa ekonomicznego Polski z perspektywy globalizacji regionalnej i światowej. Wybrane aspekty	306

Część 4. Znaczenie komunikacji i marketingu dla kształtowania postaw w globalnej gospodarce

Karolina M. Klupś-Orłowska: Private English tutoring industry in China on the example of the activity of New Oriental Education & Technology Group	323
Aleksandra Kuźmińska-Haberla, Monika Chutnik: Szkolenia międzykulturowe jako sposób na zwiększenie konkurencyjności polskich inwestorów na rynkach zagranicznych	333
Agata Linkiewicz: Ewolucja marketingu szeptanego jako narzędzia komunikacji marketingowej w świetle rozwoju technologii informacyjnych	346
Barbara Szymoniuk: Globalne marnotrawstwo zasobów – wyzwanie dla zrównoważonego marketingu	358

Część 5. Państwo w globalnej gospodarce

Lidia Mesjasz: Koszty restrukturyzacji zadłużenia zagranicznego państwa...	369
Dorota Michalak: Przemiany strukturalne na rynku pracy jako efekt zmian klimatycznych	382
Michał Nowicki: Sanckje jako wolicjonalny środek wywierania presji na państwa naruszające ład międzynarodowy	391

Summaries

Part 1. International flows of foods, services and capitals at the time of the globalization processes

Dominika Brzęczek-Nester: Polish export in 1999-2014 – key trends in quantitative, structural and geographical terms	15
Agnieszka Hajdukiewicz: Transatlantic Trade and Investment Partnership as a development opportunity for the exports of Polish goods	28
Dorota Agata Jarema: Trade relations between the European Union and the Peoples Republic of China after 2001	43
Artur Klimek: Małe i średnie przedsiębiorstwa w handlu międzynarodowym. Przykład krajów Europy Środkowej i Wschodniej	54
Jan Rymarczyk: Export as a form of KGHM Polska Miedź S.A. internationalization	70
Joanna Skrzypczyńska: China in the WTO	86
Marta Wincewicz-Bosy: Influence of some social factors on the international supply chain of animals for slaughter destination	93
Wojciech Zysk: International turnover service in the years 2004-2013	103
Magdalena Myszowska: The importance of least developed countries in the global services trade	115
Michał Brzozowski, Paweł Śliwiński, Grzegorz Tchorek: Integrated macroeconomic and portfolio approach in the analysis of the international capital flows determinants	127
Justyna Majchrzak-Lepczyk: Role of e-commerce industry in the development of the market for warehouse space	140

Part 2. Integration groups, national economies and other players towards integration challenge

Eric Ambukita: France and Africa: a new era of economic cooperation	153
Anna Chrzęciwska: The characteristics of social policy of Mexico on the basis of processes of globalization	165
Małgorzata Dziembala: The policy promoting innovation in the BRICS countries – the case of the Republic of the South Africa	174
Sławomir Wyciślak: Transnational corporations under complexity	186
Anna Janiszewska: Social policy in the European countries as a response to the demographic changes	197
Zdzisław W. Puślecki: European Union in the face of the European security in the conditions of globalization	210
Katarzyna Żukrowska: Tension in the neighborhood of the European Union as a factor stimulating changes	221

Part 3. Poland in global economy – selected problems

Jarosław Brach: Polish sector of international road freight transport hauliers – history, contemporary situation and the perspective and possibilities of its development in the future	243
Dorota Jankowska, Agnieszka Majka: Changes on the labor market in Poland compared to the changes taking place in the EU.....	268
Bogdan Buczkowski, Agnieszka Kłysik-Uryszek, Anetta Kuna-Marszałek: Polskie inwestycje bezpośrednie – skala, struktura, tendencje.....	279
Agnieszka Piasecka-Głuszak: Main reasons and faced barriers in implementing kaizen in enterprises on the Polish market	289
Eugeniusz M. Pluciński: The essence of the economic security of Poland from a perspective of regional and worldwide globalisation	306

Part 4. Importance of communication and marketing for shaping attitudes in global economy

Karolina M. Klupś-Orłowska: Rynek prywatnych korepetycji w Chinach na przykładzie działalności New Oriental Education & Technology Group...	323
Aleksandra Kuźmińska-Haberla, Monika Chutnik: Intercultural trainings as a way of increasing the competitiveness of Polish investors in foreign markets.....	333
Agata Linkiewicz: Evolution of word-of-mouth marketing as a tool of marketing communication in the light of IT development	346
Barbara Szymoniuk: Global waste of resources – a challenge for sustainable marketing	358

Part 5. State in global economy

Lidia Mesjasz: The costs of sovereign debt restructurings	369
Dorota Michalak: Structural changes in the labor market as a result of climate changes	382
Michał Nowicki: Sanctions as a volitional means of impact on states infringing international order.....	391

Joanna Skrzypczyńska

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
e-mail: joanna.skrzypczynska@amu.edu.pl

CHINY W WTO¹

CHINA IN THE WTO

DOI: 10.15611/pn.2015.406.06

JEL Classification: F

Streszczenie: Przyjęcie Chin do Światowej Organizacji Handlu (WTO) w 2001 r., po kilkunastoletnich negocjacjach, to jedno z najważniejszych wydarzeń we współczesnej gospodarce światowej. Oznaczało ono bowiem objęcie tej gospodarki międzynarodowymi regułami handlowymi. Artykuł skupia się na analizie wybranych aspektów uczestnictwa Chin w pracach WTO. Podstawowym założeniem przyjętym w pracy jest teza, że akcesja Chin do WTO zmieniła układ siły w tej organizacji, a Chiny obok Brazylii i Indii stały się rzecznikiem interesów państw rozwijających się w WTO. Także powodzenie rundy z Doha w dużej mierze zależy od postawy państw rozwijających się zjednoczonych w grupie G20, w tym przede wszystkim Brazylii, Indii i Chin. A dotychczasowa główna rola na forum GATT/WTO grupy Quad, składającej się z USA, UE, Japonii i Kanady, przypadła nowemu G5 (w skład którego wchodzi USA, UE, Brazylia, Indie i Chiny).

Słowa kluczowe: Chiny, WTO, negocjacje handlowe, gospodarka światowa.

Summary: After many years of negotiation China's accession to the World Trade Organization in 2001 is one of the most significant events in the contemporary world economy. As a result of this decision Chinese trade policy is now under the global trade rules. This paper examines given aspects of China membership in the WTO. The main assumption of this paper is that China membership in the WTO was, without doubts, profitable for the rest of developing countries and changed the balance of power in the WTO. The role of China is also absolutely vital in the implementation of Doha Round. As a result of changing in the balance of power of the Quad – a leading group in the WTO composed of the US, the EU, Japan and Canada has been replaced by new G5, namely the US, the EU, Brazil, India and China.

Keywords: China, WTO, trade negotiations, global economy.

1. Wstęp

Charakterystyczną cechą współczesnej gospodarki światowej jest rosnąca rola państw rozwijających się. Wśród nich są Chiny, a także pozostałe państwa z grupy

¹ Artykuł jest częścią projektu w ramach grantu *Unia Europejska wobec przyspieszonego rozwoju Chińskiej Republiki Ludowej*, finansowanego z NCN 2013/11/B/HS5/03572, OPUS 6.

BRICS, tj. Brazylia, Rosja, Indie i Republika Południowej Afryki. Dzięki dużym rynkom wewnętrznym i rozwijającym się gospodarkom odgrywają one także coraz większą rolę w Światowej Organizacji Handlu (WTO). Do Światowej Organizacji Handlu należy obecnie 161 państw, a zdecydowana większość z nich to kraje rozwijające się, których problemy są przedmiotem rokowań handlowych w ramach Rundy Rozwoju z Doha. Negocjacje w jej ramach trwają od 2001 roku i nadal nie przyniosły efektu w postaci końcowego porozumienia.

Obecność w WTO takich państw, jak Chiny czy od niedawna Rosji (2012), spowodowała, że organizacja ta stanęła przed zupełnie nowymi wyzwaniami, nie tylko tymi związanymi z powodzeniem negocjacji handlowych z Doha czy globalnym kryzysem finansowym, ale także z wewnętrznym układem sił i kryzysem przywództwa.

Celem artykułu była analiza wybranych aspektów wstąpienia i członkostwa Chin w Światowej Organizacji Handlu, takich jak: procedura antydumpingowa czy aktywność Chin w koalicjach negocjacyjnych zawiązywanych w ramach WTO. W pracy przyjęto tezę, że akcesja Chin do WTO sprawiła, że interesy państw rozwijających się w WTO są obecnie znacznie silniej reprezentowane, a Chiny obok Brazylii i Indii stały się rzecznikiem interesów tej grupy państw w WTO.

2. Akcesja Chin do WTO

Każde państwo, które przestrzega zasad gospodarki rynkowej, może stać się członkiem WTO, jednak jest to proces trudny i czasochłonny [Mitsushita, Schoenbauma, Mavroidisa 2003]. Aby do tego doszło, państwo kandydujące musi pozytywnie przejść przegląd swojej polityki handlowej, a następnie przedstawić ofertę negocjacyjną. Jest to proces asymetryczny, ponieważ każde państwo członkowskie WTO może od przyszłego członka żądać ustępstw handlowych, w zamian nie oferując dodatkowych koncesji. Strony, które są zainteresowane handlem z nowym członkiem WTO, rozpoczynają negocjacje nad przyszłym porozumieniem. Najczęściej są to najwięksi partnerzy handlowi państwa kandydującego, a inne państwa dołączają do umów przez nich wynegocjowanych. Po przedstawieniu wyników dwustronnych negocjacji protokół akcesyjny musi zaakceptować 2/3 członków WTO, co jest oficjalnym potwierdzeniem członkostwa [Hoekman, Kostecki 2013]. Chiny są członkiem WTO od 11 grudnia 2001 r. [*WTO successfully concludes negotiations on China's entry*]. Wraz z Chinami do WTO został przyjęty Tajwan, który choć praktycznie do członkostwa w WTO był gotowy o wiele wcześniej, to ze względów politycznych musiał poczekać na Chiny. Decyzja o akcesji Chin do WTO była jednym z postanowień przyjętych na konferencji ministerialnej WTO w Doha, w Katarze w listopadzie 2001 roku. Wówczas zdecydowano także o rozpoczęciu nowych rokowań handlowych poświęconych w większym stopniu problemom państw rozwijających się (tzw. *Dauszańska Agenda Rozwoju – Doha Development Agenda*). Warto podkreślić, że Chiny były jednym z 23 państw, które przystąpiły do Układu Ogólnego w Sprawie Taryf Celnych i Handlu – GATT w 1947 roku, a starania o przywróce-

nie im statusu członkowskiego rozpoczęły już w 1986 roku [Gertler 2004]. Jednak znaczne przyspieszenie negocjacji nastąpiło w ciągu ostatnich trzech lat przed akcesją do WTO, wraz z podpisaniem umów handlowych z USA i UE.

W 1999 roku Chiny podpisały umowę handlową ze Stanami Zjednoczonymi, która w praktyce otworzyła im drogę do Światowej Organizacji Handlu. Porozumienie to przewidywało szereg zmian w chińskiej polityce handlowej. Było to m.in. zredukowanie poziomu ceł na artykuły przemysłowe i rolne, otwarcie na inwestycje zagraniczne rynku usług bankowych oraz usług telekomunikacyjnych, łącznie z Internetem. Jednak w tym przypadku władze chińskie zastrzegły sobie prawo kontroli, wynikające z traktowania tej formy komunikacji jako potencjalnie groźnej i niebezpiecznej dla ustroju ze względu na wykorzystywanie jej przez siły opozycyjne. Prawo do funkcjonowania na rynku chińskim otrzymały także firmy ubezpieczeniowe, prawnicze oraz rachunkowe (*Rynki Zagraniczne* 1999). Dodatkowo Chiny zobowiązały się do zredukowania dotowanie eksportu. W 2000 roku Stany Zjednoczone przyznały Chinom klauzulę najwyższego uprzywilejowania w handlu, co oznaczało nadanie im stałego normalnego statusu handlowego (*Permanent Normal Trade Relation*). Od 1974 roku do podpisania porozumienia w 1999 roku Chiny w handlu z USA korzystały z corocznie przedłużanej, tymczasowej klauzuli najwyższego uprzywilejowania.

Chiny dążyły do zakończenia negocjacji akcesyjnych przed szczytem WTO w Seattle w listopadzie 1999 roku. Jednakże z powodu przedłużających się rokowań handlowych z Unią Europejską było to niemożliwe. Porozumienie chińsko-unijne zostało podpisane dopiero w roku 2000.

W ramach przyjętych w protokole akcesyjnym koncesji Chiny zobowiązały się zredukować średni poziom ceł do 6,8% do roku 2007. Poza tym przyjęły zobowiązanie do usunięcia większości środków pozataryfowych w handlu, takich jak kwoty czy licencje do 2005, a te które pozostały w użyciu ustanawiać zgodnie z przejrzystymi regułami [Lawrence 2008]. W zakresie rolnictwa Chiny zobowiązały się do obniżenia ceł na towary rolne średnio do poziomu ok. 15%, a także ograniczenia subsydiów rolnych do 8,5% wartości subsydiowanej produkcji oraz wyeliminowaniu subsydiów eksportowych w rolnictwie. Poza tym Chiny podjęły się zobowiązania do sukcesywnego likwidowania barier w dostępie do rynku dla zagranicznych inwestorów, wyeliminowania niezgodnych z zasadami WTO subsydiów eksportowych oraz przestrzegania praw własności intelektualnej [Rumbaugh, Blancher 2004].

Chiny zgodziły się także na kilka mechanizmów, które w pierwszych latach członkostwa poważnie ograniczały ich prawa w WTO. Był to m.in. specjalny mechanizm ochronny w handlu, który pozwalał na łatwiejsze nakładanie ograniczeń handlowych na wzrastający import z Chin, w sytuacji gdy zagrażał on interesom krajowych producentów. Oprócz tego Chiny zgodziły się na siedmioletni specjalny mechanizm ochronny w handlu tekstyliami i na piętnastoletni okres przejściowy w nadaniu im statusu gospodarki rynkowej. Ponadto Chiny zaakceptowały obowiązek poddawania swojej polityki handlowej corocznemu przeglądowi w zakresie wypełniania zobowiązań przyjętych w ramach WTO do ośmiu lat od akcesji [Stoler 2006].

3. Wybrane aspekty członkostwa Chin w WTO

Osiągnięcie porozumienia pomiędzy 161 państwami należącymi do WTO jest bardzo trudne. Członkowie WTO opracowali różne mechanizmy ograniczenia liczby krajów uczestniczących w poszczególnych grupach negocjacyjnych. Państwa na ogół nie uczestniczą we wszystkich negocjacjach, ograniczając się do sektora, w którym mają istotne interesy. Innym mechanizmem zmniejszającym liczbę uczestniczących w negocjacjach stron jest formułowanie koalicji [Hoekman, Kostecki 2013].

W ramach WTO działa kilka grup negocjacyjnych, które skupiają się na różnych problemach i gromadzą różne państwa członkowskie. Członkowie WTO mogą tworzyć bloki lub koalicje. Blok można zdefiniować jako grupę krajów ze zbieżnymi interesami opartą na długoterminowej współpracy. Koalicje są zwykle rozwiązaniami przejściowymi i rzadko przyjmują formalny kształt. Jednym z najmłodszych, ale również z najpotężniejszych bloków w WTO jest grupa G20. Ta koalicja krajów rozwijających została stworzona przed szczytem WTO w Cancun w 2003 roku i początkowo obejmowała mniej krajów – rozszerzyła się podczas konferencji w Cancun [Garsstek van 2003]. Głównym celem tej grupy jest dążenie do ambitnych reform w polityce rolnej w krajach rozwiniętych i zapewnienie pewnej elastyczności w tym zakresie dla krajów rozwijających się. Do G20 należą także Chiny. Poza członkostwem w G20 Chiny należą m.in. do grupy G-33 czy RAMs (Recent new members). G33 jest to koalicją krajów rozwijających się, które domagają się elastyczności w zakresie otwarcia rynków w rolnictwie. Z kolei RAMs zrzesza kraje, które przystąpiły do WTO po 1995 roku i domagają się mniejszych zobowiązań w negocjacjach handlowych z powodu zobowiązań liberalizacyjnych, jakie zostały przez nie podjęte w ramach ich umów członkowskich (*Groups in the WTO*).

Chiny włączyły się także w rokowania rundy z Doha. Choć w początkowym etapie negocjacji ich aktywność nie była tak znacząca jak USA, UE, Brazylii czy Indii, jednak w Cancun poparły Brazylię, Indie, wspólnie blokując propozycję USA i UE w zakresie liberalizacji handlu artykułami rolno-spożywczymi, którą kraje te zaoferowały dla przełamania impasu w negocjacjach [Thorstensen, Machado Oliveira 2014]. Również podczas kolejnych konferencji ministerialnych WTO Chiny i Indie, posiadające znaczny sektor rolny i wielomilionowe rzesze ludzi pracujących w rolnictwie, występowały wspólnie przeciwko liberalizacji rolnictwa w proponowanej przez WTO formule. Podobnie zresztą jak będące w opozycji do liberalizacji handlu rolnego kraje wysoko rozwinięte w znaczącym stopniu dotujące ten sektor, tj. Szwajcaria, Japonia, Norwegia i Korea Południowa [Michalek, Wilkin 2008]. Współpraca przyniosła także efekty podczas szczytu WTO na Bali w grudniu 2013 roku. Wówczas prawa do prowadzenia własnej polityki związanej z zapewnieniem bezpieczeństwa żywnościowego broniły Indie, które poparte przez Chiny wynegocjowały tymczasowe zwolnienie od ogólnych reguł WTO dla prowadzenia polityki w tym zakresie.

Protokół przystąpienia Chin do WTO przewidywał także 15-letni okres przejściowy na przyznanie Chinom statusu gospodarki rynkowej [Messerlin 2004]. Chiny

nadal nie mają tego statusu, a w protokole wstąpienia do WTO są określane jako „gospodarka nierynkowa” (*NonMarket Economy* – NME). Oznacza to, że gospodarka Chin traktowana jest jako centralnie sterowana z dużym wpływem rządu na ceny, kurs waluty i inne aspekty rynku [Lou 2010]. Kraj uznany za „gospodarkę rynkową” powinien się charakteryzować m.in. płynnym kursem walutowym, wolnym rynkiem, jasną definicją prawa własności i prawa upadłościowego [Gajdos, Bendini 2013]. Brak statusu gospodarki rynkowej ułatwia stosowanie procedur antydumpingowych wobec Chin. Ma to bowiem znaczący wpływ na ustalanie tzw. ceny normalnej przy obliczaniu skali dumpingu. Brak statusu gospodarki rynkowej powoduje, że za cenę normalną można uznać cenę dumpingowego towaru na innym rynku niż rynek chiński [Snyder 2010]. Wywołuje to spore straty chińskich producentów oraz ułatwia stosowanie tych procedur wobec ChRL. Według protokołu akcesyjnego Chin powinny otrzymać taki status w 2016 roku. Przyznanie Chinom statusu gospodarki rynkowej w grudniu 2016 roku oznaczać będzie obowiązek obliczania tzw. marży dumpingu przy naliczaniu cła antydumpingowego według ceny normalnej na rynku chińskim. Będzie to w praktyce oznaczało traktowanie importu z Chin w taki sposób jak z każdego innego kraju należącego do WTO.

Chiny starają się aktywnie uczestniczyć w systemie rozwiązywania sporów WTO, choć dotychczas angażują się w spory głównie jako strona trzecia. W celu skutecznego rozstrzygnięcia sporów Rada Ogólna WTO przyjmuje postać Organu ds. Rozstrzygnięcia Sporów (*Dispute Settlement Body* – DSB), do którego należy prawo powoływania paneli, przyjmowania ich raportów oraz nadzór nad wprowadzaniem zaleceń wynikających z raportu panelu [Hoekman, Kostecki 2013]. W skład panelu wchodzi eksperci z listy WTO. Pierwszym etapem rozstrzygnięcia sporów są konsultacje między zainteresowanymi rządami. Chiny od 2002 roku do końca roku 2014 uczestniczyły w 116 sporach jako strona trzecia, w 12 jako strona skarżąca, w tym wszystkie skargi były skierowane przeciwko USA lub UE, a w 33 jako strona pozwana. A zatem na prawie 15-letnią obecność w WTO liczba sporów z udziałem Chin jest relatywnie miala, zwłaszcza w porównaniu ze Stanami Zjednoczonymi i Unią Europejską, które uczestniczą w ponad 300 sporach (*Dane WTO*).

Chiny nie do końca wywiązują się jednak ze wszystkich zobowiązań podjętych w 2001 roku. Chodzi tu przede wszystkim o możliwość funkcjonowania inwestorów zagranicznych w Chinach. Dostęp do rynku chińskiego, chociaż w ostatnich latach uległ poprawie, nadal jednak pozostaje utrudniony. Chiny wdrożyły bowiem tylko częściowo swoje zobowiązania wynikające z Protokołu o przystąpieniu do WTO i skutecznie chronią swój przemysł i usługi przed zagraniczną konkurencją. Niektóre kluczowe sektory, takie jak telekomunikacja czy bankowość, są nadal trudno dostępne dla firm zagranicznych. Chiński rząd stosuje często nadmierne regulacje, które znacząco ograniczają i utrudniają dostęp zagranicznych inwestorów i usługodawców do tego rynku. Firmy zagraniczne w Chinach często skarżą się na brak równych szans, co w praktyce oznacza wspieranie przez Chiny rodzimych przedsiębiorstw dotacjami i innymi rządowymi programami pomocy finansowej [Gajdos, Bendini 2013]. Wyzwanie dla Chin nadal stanowi przestrzeganie zapisów porozu-

mienia o ochronie własności intelektualnej – TRIPS. Pomimo poczynienia przez Chiny sporych wysiłków w celu zapewnienia zgodności własnych regulacji z przepisami międzynarodowymi, zmiany są nadal potrzebne w kilku obszarach, takich jak choćby ochrona praw autorskich w Internecie. Chiny są też nadal pierwszym źródłem podrabianych produktów przejmowanych przez organy celne UE [Gajdos, Bendini 2013].

4. Zakończenie

Otwarcie się Chin na międzynarodowy handel stanowiło silny bodziec dla wzrostu eksportu z tego kraju. Chiny zdobyły bowiem pozycję zdecydowanego lidera, jeśli chodzi o eksport i pozycję drugiego na świecie importera. W związku z tym pomiędzy Chinami a USA i UE od kilku lat narasta deficyt w handlu zagranicznym. Chiny osiągają także imponujące wyniki w zakresie wzrostu PKB oraz dysponują największymi na świecie rezerwami walutowymi zgromadzonymi w dolarach amerykańskich (prawie 4 biliony USD). Chiny mają także dominującą pozycję w handlu z pozostałymi krajami z grupy BRICS. A zwiększająca się nierównowaga handlowa między tymi krajami może stanowić problem w ich przyszłych stosunkach.

Z członkostwem Chin w WTO wiązały nadzieje także pozostałe kraje rozwijające się, które „liczą, że Chiny będą w stanie wzmocnić własną pozycję przetargową w ramach WTO i będą ich przedstawicielem naciskającym na reformy WTO” [Guijun and Bi 2015]. Otwarte pozostaje pytanie, czy Chiny są gotowe przyjąć tę rolę, do tej pory bowiem skupiały się raczej na obronie własnych interesów w WTO, nie aspirując do roli lidera negocjacji. Z drugiej strony poparcie Chin dla utworzenia grupy G20 oraz udział w jej pracach, obok Brazylii czy Indii, przyczyniło się do zmiany układu sił w Światowej Organizacji Handlu. WTO staje się dzięki temu organizacją, gdzie układ sił bardziej niż w innych organizacjach międzynarodowych odzwierciedla potencjał gospodarczych jej członków [Sun 2011]. Główna rola grupy Quad, czyli Stanów Zjednoczonych, Unii Europejskiej, Japonii i Kanady, została bowiem zastąpiona przez tzw. nowe G5, czyli USA, UE, Brazylię, Indie i Chiny. A ich wzrastającą rolę w WTO została dodatkowo kilka miesięcy temu symbolicznie podkreślona przez wybór na szefa WTO przedstawiciela państw rozwijających się, pochodzącego z Brazylii – Roberto Azavedo.

Zaangażowanie Chin, obok innych krajów z grupy BRICS, jest również ważne w realizacji „Pakietu Bali” – porozumienia wynegocjowanego podczas ostatniej konferencji ministerialnej WTO na Bali, w grudniu 2013 roku. Wdrożenie pakietu wymaga bowiem dużo woli politycznej i wsparcia dla propozycji zawartych w umowie ramowej między państwami członkowskimi WTO. Z pewnością bowiem jedną z przyczyn mało satysfakcjonującego przebiegu rokowań w ramach rundy z Doha, oprócz sprzeczności celów negocjacyjnych, był rosnący udział krajów rozwijających się w pracach WTO. Państwa rozwijające się i najmniej rozwinięte w porównaniu z poprzednimi rundami negocjacyjnymi były znacznie lepiej przygotowane, zorganizowane i zdeterminowane do osiągnięcia swoich celów negocjacyjnych w WTO.

Literatura

- Agriculture Framework Proposal, Cancun 10-14 September 2003 (WT/MIN(03)/W/6).
- Dane WTO, https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm.
- Gajdos L., Bendini R., 2013, *Trade and economic relations with China*, Policy Briefing, DG EXPO/B/PolDep/Note/2013_123.
- Gertler J.L., 2004, *What China's WTO Accession is All About*, [w:] *China and the WTO, Accession, Policy Reform, and Poverty Reduction Strategies*, Bhattasali D., Li S., Martin W. (ed.), World Bank and Oxford, University Press, s. 21.
- Grasstek Van C., 2013, *The History and Future of the World Trade Organization*, World Trade Organization and Cambridge University Press, s. 98, 31.
- Groups in the WTO, https://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/negotiating_groups_e.pdf.
- Guijn L., Bi T., 2015, *China's Role In the WTO: Opening up as a Way to Push Forward Reforms and Combat Trade Protectionism*, [w:] *China's WTO Accession Reassessed*, Luolin W. (ed.), Routledge. Studies on the Chinese Economy, s. 448.
- HoekmanB., Kostecki M.M., 2013, *The Political Economy of the World Trading System: the WTO and Beyond*, Oxford University Press, Oxford, s. 66, 76-77.
- Lawrence R.Z., 2008, *China and the Multilateral Trading System*, [w:] *China, Asia, and the New World Economy*, (ed.) B. Eichengreen, Ch. Wyplosz, Y. Ch. Park, Oxford University Press, s. 148.
- Luo Y., 2010, *Anti-dumping in the WTO, the EU and China. The Rise of Legalization in the Trade Regime and its Consequences*, Kluwer Law International, 2010, s. 162.
- Messerlin P.A., 2004, *China in the WTO: Antydumping and Safeguards*, [w:] *China and the WTO, Accession, Policy Reform, and Poverty Reduction Strategies*, ed. Bhattasali D., Li S., Martin W., World Bank and Oxford, University Press, s. 29.
- Michałek J.J., Wilkin J., 2008, *Wstępna ocena konsekwencji niepowodzenia sesji ministerialnej Doha (lipiec 2008) dla instrumentów stosowanych w ramach WPR*, [w:] *Polityka Unii Europejskiej po 2013 roku*, UKIE Warszawa, s. 58-60.
- Mitsushita M., Schoenbauma T.J., Mavroidisa P.C., 2003, *The World Trade Organization Law, Practice, and Policy*, Oxford University Press 2003, s. 11.
- Rumbaugh T., Blancher N., 2004, *China: International Trade and WTO Accession*, *IMF Working Paper*, s. 8, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2004/wp0436.pdf>.
- „Rynki Zagraniczne” 1999/ 46.
- Singapore WTO Ministerial Declaration, WT/MIN(96)/DEC 18 December 1996, http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min96_e/wtodec_e.htm (20 III 2015 r.).
- Snyder F., 2010, *The EU, the WTO and China. Legal Pluralism and International Regulation*, Oxford and Portland, Oregon, s. 252-253.
- Stoler A.L., 2006, *China's Role in the World Trade Organization and the Doha Round of Multilateral Trade Negotiations*, Second World Forum on China Studies Shanghai, China, s. 2 http://www.iit.adelaide.edu.au/research/conferences/docs/paper_final_210906_shanghai_sass_v2_1408.pdf.
- Sun Z., 2011, *China's Experience Of 10 Years in the WTO*, [w:] *A Decade in the WTO: Implications for China and Global Trade Governance*, ed. by R. Meléndez-Ortiz, Ch. Bellmann, S. Cheng, ICTSD, Geneva, s. 13.
- Thorstensen V., Machado Oliveira I.T. (ed.), 2014, *BRICS in the World Trade Organization: Comparative Trade Policies Brazil, Russia, India, China and South Africa*, Ipea, CCGI (FGV) and SAIIA, s. 2.
- WTO successfully concludes negotiations on China's entry*, http://www.wto.org/english/news_e/pres01_e/pr243_e.htm (20 III 2015 r.).